

מראי מקומות - חולין נ"ד

- (א) **ישט נקובתו במשהו דרוסתו במשהו** - העיר **במנחה שלימה**, בשלמא לשי' רש"י לעיל (נג): דהארס נוקב, א"כ שפיר יש לדמות דין ארס לדין נקב, וכיון דנקובתו במשהו גם דין דרוסה הוא במשהו. אבל לשי' תוס' (מב.) דס"ל דהארס שורף וסופו למות, א"כ מה שייך דין נקובתו במשהו דושט לדין דרוסה שיהי' במשהו. וביאר שאין כוונת הגמ' שהוא מדין נקב ממש, אלא הכוונה הוא הדין של דריסה לא גרע מהדין של נקב, וא"כ כל היכא דהנקב מזיק במשהו, כש"כ שהדריסה מזיק במשהו.
- (ב) **ור' יוחנן אמר יבוא ויקיף - פרש"י**, יתחכנה במקום אחר, אם דומין מריאהן של חתכין, טרפה, דהואיל ודומין, י"ל שאף חתך הראשון לאחר עיקור נעשה. ומבואר בתוס' ובראשונים, דהביאור בזה הוא, דחתכת סימן שאין בו חיות אינו דומה לחתכת סימן שיש בו חיות, ואם דומין הן, ע"כ דשני החתיכות נעשו בסימן שאין בו חיות, והוי טריפה. והק' הרשב"א, דלפי מה שפירש לעיל דפסול של עיקור סימנין אינו פסול טריפות, אלא גזיה"כ הוא שלא תהני שחיטתו בסימנין עקורין, ואע"פ שהן חייין (וכשי' הבה"ג, הובא לעיל בתוס' כ.), א"כ היאך נקיף, הרי ודאי לא יהיו דומין זה לזה, שהרי החתך הראשון ודאי נעשה בחיותו, וחתך השני ודאי נעשה לאחר מיתתו. ולכן כ' דצריכין לגרוס יביא בהמה אחרת ויקיף, דהיינו דיביא בהמה אחרת, וישחטנה, ואח"כ יעקור הסימנין, ויקיף העיקור, אם דומין העקורין ממקום שנעקרו ממחבתן כשרה, דאז ודאי לאחר שחיטה נשטט, ואם לאו, בידוע שמקום שחיטה נשטט, ולכן אין דומין.
- (ג) **אמר ר' נחמן, לא שנו וכו' - ע' בבית יוסף** (כ"ד, י"ח) שהביא ג' שיטות בראשונים בביאור שי' ר' נחמן. א) שי' הרמב"ם, דר' נחמן קאי על רב, דמה שאמר רב כשרה, זהו רק אם לא תפס, אבל אם תפס, פסולה, וגם לא מהני בדיקה (ולכן פסק הרמב"ם כר"ג, דנמצא דהוי רב ור"ג כנגד ר"י, והלכה כרבים). ב) שי' היש ספרים דגרסי בהרא"ש, דר"ג בא לפרש דברי רב ור"י, דהיינו דלא אמרו רב ור"י היכא דתפס, דאז כ"ע מודו דטרפה, וגם בדיקה לא מהני בכה"ג. ג) שי' הי"א שהביא הטור שם, דר"ג פליג על רב ועל ר"י, דרב ור"י מייירי אף בדתפס, ורב מכשיר בכל גווני, ור' יוחנן מכשיר ע"י בדיקה, ור"ג סבר דבדתפס אף לא מהני בדיקה [וע"ע שם בפ' הרא"ש עצמו קודם שהביא היש גרסי, וע"ע אם זהו שי' ד', או אם ס"ל כה"א דהטור].
- (ד) **וכי לא הוסיף על הטריפות יש ... גמירי דאי בדרי לה סמא חייא** - העיר **בהערות להגרי"ש**, הרי הטריפות נקבע בזמן התורה, ולא אכפ"ל אם נשנתה המצב ומעטה יכול לחיות. וא"כ, מאי אכפת לן דאי בדרי לה סמא חייא, אפי' בלא"ה נמי לא הוי טריפה, שהרי לא ה"י טרפה בזמן התורה. ותי' דצ"ל דאין הכוונה דאית לן סמא דחייא, אע"כ דברור אצלנו דבזמן התורה ה"י לזה תרופה, דאל"ה ודאי ה"י התורה ה"י מחשיב לזה לטרפה.
- (ה) **ניטל לחי התחתון - ע' ברמב"ם** (שחיטה ח', כ"ג) שכ' דלחי העליון שניטל הוי טריפה. וע' **בכסף משנה** שהביא מה שהטור תמה על הרמב"ם, וכי להוסיף על הטרפות יש, ואין לדקדק מהא דנקט מתני' לחי התחתון כשרה, דע"כ לחי העליון כשרה, דבא המשנה לאשמעינן דאע"פ שהסימנים מחוברים בו, מ"מ אם ניטל לחי התחתון כשרה, וכ"ש אם ניטל לחי העליון. וע"ש שהביא תשו' הרמב"ם להחכמי לונדל, דבאמת אין הסימנים תלויין בלחי התחתון, וע"ש שהאר"ך לבאר דאם ניטל לחי העליון ודאי ימות, דעיקר החיות הנכנסת ללב דרך הריאה בא דרך לחי העליון. ומה שהעיר הרשב"א, דהא דברי הרמב"ם מסתברים, אבל לא נשנית במתני', ולא נזכר בגמ', ע"ז כ' הכס"מ דנכלל טריפות זה במה דקתני במתני', זה הכלל, כל שאין כמוה ח"י טרפה.
- (ו) **וחרותה בידי שמים - העיר המרומי שדה**, הא לא נתבאר במשנה אלא הא דחרותה בידי שמים כשרה, ולא הא דחרותה בידי אדם טרפה, ומ"ש דנקט דוקא הא דכשרה. וכ' דלפי הראשונים דס"ל דספק טרפה כשר (דהיינו תוס' ודעימ'), י"ל דקמ"ל דחרותה דוקא אם הוא ודאי בידי שמים כשרה, אבל ספק בידי שמים טרפה עד שתבדק. ולפי השיטות דספק טריפה להחמיר, כ' דלפי הר"ן דבידי שמים אי"צ בדיקה בכלל, וחרותה בידי אדם אם הדרא כשרה. ולכן עדיף לשנות דחרותה בידי שמים, שהוא ודאי כשרה, דאי"צ בדיקה, מלשנות דחרותה בידי אדם טרפה, דזה שייך לבדוק. ובדעת הרשב"א דנסתפק אם צריך בדיקה בוודאי בידי שמים, כ' די"ל דח"י המשנה הוא דצריך בדיקה להוכיח שה"י בוודאי בידי שמים.
- (ז) **עילא מינאי הוי קאי בר נפחא** - ע' **בהערות להגרי"ש** דהעיר על לשון "עילא מינאי", דהו"ל ש"ב אליו. וביאר דלכא"ו יש עוד להק', איך ה"י שייך שה"י עומד עליו, הרי לת"ח צריך לעמוד מפניו כבר כשנכנס לד' אמותיו. ויותר מזה, הרי בר נפחא, שהוא ר' יוחנן, גדול הדור ה"י, וצריך לעמוד מפניו כמלא עיניו כדין רבו מובהק, ואיך ה"י שייך שה"י עומד ר' יוחנן עליו כשהוא יושב. ותי' דצ"ל דלא שם לב כשהגיע עד שפתאום הרים ראשו וגילה אותו עומד עליו, וזהו דאמר' "עילא מינאי", דהיינו שפתאום גילהו. וע"ע **בחתם סופר** שכ' דגם ר' חנא ידע דאין בעלי אומניות עומדים בפני ת"ח, אבל כששמע שרוצה דינר לשערי טריפתא, סבר דעכשיו הרי הוא עוסק במצוה, וא"כ אף בעלי אומניות עומדים מפניו, וע"ז אמר לו ר' יוחנן, דרק בבכורים אמר' כן כדי שלא להכשילן לעתיד לבוא.
- (ח) **אין בעלי אומניות רשאים - ע' בתוס' דכ' דמלשון זה ד"רשאין"** דייק רש"י דבמלאכת אחרים ה"י עסוק, ומש"ה לא ה"י רשאי להחמיר על עצמו לעמוד, משום שיגרום הפסד לאחר. אבל תוס' כ' דלשון זה אינו מוכרח, דפעמים לשון רשאי פירושו "חייבין". וע"ע בר"ן (טז: בדפיו) שהביא עוד פ"י, דלעולם במלאכת עצמו ה"י עסוק, אבל מ"מ לא ה"י רשאי לעמוד, משום דכיון דשאר בעלי אומניות אינם עומדין, ורק הוא עומד, נראה שהאחרים מזלזלין בכבוד ת"ח (וזה גופא ה"י בזיון ת"ח - **הערות הגרי"ש**). וע"ע **בחתם סופר** הנ"ל, דמה דאמר לו לשבת ולא הניח לו להחמיר על עצמו, היינו משום דלא ה"י כוונתו לעמוד אלא משום שה"י עוסק במצוה, ולא משום שהוא ת"ח, ובאמת כבוד ת"ח עדיף.
- (ט) **בא וראה כמה חביבה מצוה בשעתה, שהרי מפניהם עומדין - כ' הפתחי תשובה** (יו"ד רנ"ו, א') בשם ה"ד אליהו, דצריך לעמוד מפני הגובה צדקה בשעה שהולך וגובה מאיש לאיש, כמו מפני כל עושי מצוה. אבל אם זה הגובה מקבל שכר על טרחתו, אינו בכלל זה.
- (י) **מה' ועד עשרה טמא - פרש"י** ע"פ המשנה בכלים שבו קושרין את הפסחים זכר לפסח מצרים. והק' **החזון איש** (כלים כ"ה, ג'), הרי החבל מצד עצמו אינו מקבל טומאה, רק משום מחבר לטמא אתנין עלה, וכיון שאין למטה צורך בהן, שהרי אין קשירת הפסחים צורך במטה, א"כ למה חשיב חיבור, מ"ש מכל הני דאמר' שאינו טמא א"כ משמש את הצורך. וכ' דצ"ל דכיון דבתשמיש קשירת הפסחים משמשין מלאכה אחת, אף שאין טומאה מחמת תשמיש זה, מ"מ חשיב חיבור, אבל סיים דלא מסתבר כן, וע"ע.
- (יא) **הדקין שבכלי חרס, הן וקרקותיהן ודופנותיהן וכו' - כ' הרמב"ן** דדין זה נאמר רק לענין כלי חרס, דדרש' בסיפרא (שמיני פ' ז') מגין לרבות שברי כלי חרס, ת"ל וכל כלי חרס, וע"ז קתני, מכאן אמרו הדקין שבכלי חרס וכו', אבל בכלי עץ וכלי מתכות לא שייך דין זה, ולכן קתני במשנה זו דוקא כלי חרס, וכ' שכ"כ הרמב"ם.